

БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

Частина 2



COMBAT HORTING AND ACTIVITIES OF UKRAINIAN LAW ENFORCEMENT AUTHORITIES

ІРШІНЬ – 2020

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
ФАКУЛЬТЕТ ПІДГОТОВКИ, ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ
КВАЛІФІКАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ
КАФЕДРА СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ТА ОРГАНІЗАЦІЇ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ**



***МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ
ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ***

Частина 2



**14-15 липня 2020 року
м. Ірпінь**

*Рекомендовано до друку Науково-методичною колегією
Національної федерації бойового хортингу України
(протокол від 24.07.2020 № 7).*

Науковий керівник конференції

Пашко П. В. – ректор Університету державної фіскальної служби України, доктор економічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України.

Організаційний комітет конференції

Голова оргкомітету:

Чмелюк В. В. – кандидат юридичних наук, проректор з питань підготовки кадрів податкової міліції – начальник Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, полковник податкової міліції, учасник бойових дій.

Голова науково-методичної ради оргкомітету:

Єрмоєнко Е. А. – професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету ДФС України, кандидат педагогічних наук, президент Національної федерації бойового хортингу України, Заслужений працівник фізичної культури і спорту України, Заслужений тренер України, майстер спорту України міжнародного класу, майор десантно-штурмових військ ЗС України, учасник бойових дій.

Заступники голови оргкомітету:

Грищук В. Л. – кандидат юридичних наук, начальник кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки, підполковник податкової міліції, учасник бойових дій;

Бухтіяров О. А. – кандидат юридичних наук, заступник начальника кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки, учасник бойових дій.

Члени оргкомітету:

Параниця С. П. – кандидат юридичних наук, професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки, учасник бойових дій;

Антоненко С. А. – кандидат наук з фізичного виховання та спорту, професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Університету ДФС України;

Бадьора С. М. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Університету ДФС України;

Гарбовський Л. А. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Університету ДФС України.

Є80 Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (14–15 липня 2020 року) / уклад.: Е. А. Єрмоєнко. Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. Ч. 2. – 872 с.

Збірник містить наукові роботи учасників конференції, дослідження з педагогіки, психології, філософії, історії, теорії і методики викладання бойового хортингу, проведені відповідно до угоди про співпрацю між Національною федерацією бойового хортингу України та Університетом державної фіскальної служби України. Матеріали представляють узагальнені результати досліджень у напрямі теоретичних та практичних аспектів удосконалення професійних компетентностей фахівців бойового хортингу у системі правоохоронних органів України.

Матеріали подаються мовою оригіналу. За достовірність фактів, статистичних та інших даних, точність формулювань і висновки несуть відповідальність автори матеріалів.

Остапенко О. І., Єрмоєнко Е. А., Тішин А. В.	
Бойовий хортинг як засіб формування у старшокласників готовності до військової служби	638
Оржеховська В. М., Єрмоєнко Е. А., Мухін О. А.	
Бойовий хортинг: регламентація і спрямованість рухової активності спортсменів	652
Ганчева В. І., Єрмоєнко Е. А., Коломоєць Г. А.	
Бойовий хортинг: методика застосування дихальних вправ у процесі занять	667
Єрмоєнко Е. А., Кузора І. В., Тішин А. В., Єрмоєнко В. Е., Вехтєв В. В.	
Особливості військово-патріотичного виховання спортсменів бойового хортингу у закладах загальної середньої освіти	682
Федорченко Т. Є., Єрмоєнко Е. А., Єрмоєнко В. Е.	
Бойовий хортинг і методика проведення занять в умовах здоров'язберігальної педагогіки	695
Єрмоєнко Е. А.	
Методика військово-патріотичного виховання спортсменів бойового хортингу ..	713
Мухін О. А., Єрмоєнко Е. А., Тішин А. В.	
Бойовий хортинг як засіб військово-фізичної підготовки та явище бойової культури українців	732
Єрмоєнко Е. А., Кузора І. В., Тішин А. В., Єрмоєнко В. Е., Вехтєв В. В.	
Функції військово-патріотичного виховання дітей та молоді засобами бойового хортингу	750
Кольченко А. П., Єрмоєнко Е. А., Бабурнич С. А.	
Патріотично-орієнтована діяльність бойового хортингу як результат привласнення всіх видів соціального досвіду	765
Коломоєць Г. А., Єрмоєнко Е. А., Дервянко В. В.	
Бойовий хортинг і принципи формування духовно-моральної вихованості учнів	776
Єрмоєнко Е. А.	
Бойове коріння і воїнське призначення бойового хортингу	793
Єрмоєнко Е. А.	
Духовні основи бойового хортингу	812
Вехтєв В. В., Єрмоєнко Е. А., Тішин А. В.	
Бойовий хортинг у військовому мистецтві	827
Кузора І. В., Єрмоєнко Е. А., Вехтєв В. В.	
Військово-патріотична програма бойового хортингу	840
Єрмоєнко Е. А.	
Місія бойового хортингу як виду спорту і бойового мистецтва	852
НАШІ АВТОРИ	868

діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 8–23.

95. Шаповалов Б. Б. Перспективи розвитку бойового хортингу як засобу підготовки військовослужбовців правоохоронних органів військової структури до дій з ризиком для життя та здоров'я / Б. Б. Шаповалов, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 315–322.

96. Bukhtiyarov, O. A., Yeromenko, E. A., Butok, O. V., Yeromenko, V. E. (2018). *Boyovyi khortyng – systema natsionalno-patriotychnoho vykhovannia ditey ta molodi* [Combat horting is a system of national-patriotic education of children and youth]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu*. Issue 9 (pp. 61–70). Kyiv: Palyvoda A. V.

97. Gryshchuk, V. L., Yeromenko, E. A., Bukhtiyarov, O. A. (2020). *Boyovyi khortyng yak zasib profesiyno-prykladnoi pidgotovky pravoohorontsiv do vykonannia sluzhbovo-boyovykh zavdan z protydii kontrabandi u rayonakh zdiysnennia Operatsii obyednanykh syl* [Combat horting as a means of professional and applied training of law enforcement officers to perform combat missions to combat smuggling in the areas of the Joint Forces Operation]. *Protydiya Nezakonnomu peremischenniu tovariv v rayonakh zdiysnennia Operatsii obyednanykh syl : tezy dop. nauk.-prakt. seminaru (15 travnia 2020 roku)*. Irpin. Universytet DFS Ukrainy. P. 59–73.

98. Bila, V. R., Yeromenko, E. A., Gryshchuk, V. L., Bukhtiyarov, O. A. (2019). *Boyovyi khortyng u program navchannia i profesiyno-prukladnoi pidgotovky kursantiv pravoohoronnykh spetsialnostei zakladiv vyshchoi osvity Ukrainy* [Combat horting in the program of training and professional and applied training of cadets of law enforcement specialties of higher education institutions of Ukraine]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu*. Issue 11 (pp. 6–19). Kyiv: Palyvoda A. V.

99. Chmeliuk, V. V., Yeromenko, E. A., Bondarchuk, V. V. (2020). *Boyovyi khortyng u pidrozdilakh derzhavnoi mytnoi sluzhby dlia pidhotovky spivrobotnykiv do protydii nezakonnomu peremishchenniu tovariv u rayonakh zdiysnennia Operatsii obyednanykh syl na skhodi Ukrainy* [Combat horting in the units of the State Customs Service to prepare employees to combat the illegal movement of goods in the areas of the Joint Forces Operation in eastern Ukraine]. *Protydiya Nezakonnomu peremischenniu tovariv v rayonakh zdiysnennia Operatsii obyednanykh syl : tezy dop. nauk.-prakt. seminaru (15 travnia 2020 roku)*. Irpin. Universytet DFS Ukrainy. P. 7–25.

ФУНКЦІ ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ ЗАСОБАМИ БОЙОВОГО ХОРТИНГУ

Єрмоєнко Е. А.,
Кузора І. В.,
Тішин А. В.,
Єрмоєнко В. Е.,
Вехтєв В. В.

Національна федерація бойового хортингу України, м. Київ

Актуальність наукового дослідження. У результаті осмислення загальних принципів виховання і принципів військово-патріотичного виховання, запропонованих різними дослідниками, нами були виділені такі основоположні принципи:

принцип координації взаємодії школи, сім'ї та громадськості у реалізації завдань військово-патріотичного виховання;

принцип зв'язку військово-патріотичного виховання з іншими видами навчання і виховання;

принцип врахування індивідуальних, вікових, національних та конфесійних відмінностей в військово-патріотичному вихованні школярів;

принцип наступності духовного досвіду поколінь;

принцип історичної і соціальної пам'яті;

принцип опори на культурні, історичні, бойові і трудові традиції народів;

принцип соціокультурної і національної ідентифікації;

принцип імплікації традицій та інновацій в військово-патріотичному вихованні;

принцип суб'єктності.

У результаті порівняльного аналізу загальних принципів виховання (представлених класифікацією Національної федерації бойового хортингу України), і приватних принципів військово-патріотичного виховання, запропонованих різними дослідниками, ми встановили, що між ними існують нерозривні стійкі зв'язки в співвідношенні філософських категорій “приватне” і “загальне” [1–13; 18–31]. Реалізація специфічних принципів військово-патріотичного виховання передбачає обов'язкове врахування відповідних принципів виховання більш загального порядку. Так наприклад, принципи наступності духовного досвіду поколінь, соціокультурної і національної ідентифікації, соборності відображають в конкретні вимоги суті принципу зв'язку виховання з життям, соціокультурним середовищем, зв'язку школи з життям.

Як впливає з аналізу загальні принципи виховання висувають вимоги до того, яким має бути військово-патріотичне виховання і як його потрібно організувати? Специфічні принципи військово-патріотичного виховання відображають вимоги до формування змісту компонентів військово-патріотичного виховання – когнітивного, емоційно-ціннісного, діяльнісного і конкретних форм і методів його реалізації.

Облік двох категорій принципів в педагогічному процесі, з нашої точки зору, дозволить зробити роботу суб'єктів військово-патріотичного виховання більш ефективною, що стане, можливо, одним з педагогічних умов ефективності. Якщо вимоги принципу і умови реалізації принципу враховані в процесі військово-патріотичного виховання, результативність виховання зростає, якщо не враховані – знижується.

Проведений нами у другому розділі аналіз проблеми патріотизму і військово-патріотичного виховання та виявлення принципів як невід'ємної вимоги до організації військово-патріотичного виховання школярів, дозволили визначити сутнісні характеристики, структуру і функції військово-патріотичного виховання школярів [14].

Як було вже зазначено, в педагогічній теорії і практиці поняття: військово-патріотичне виховання як “процес”, військово-патріотичне виховання як “система”, військово-патріотичне виховання як “діяльність” часто не розділяються. У своєму дослідженні Липський І. А. і Нікітіна Л. Є. відзначають, що повсякденне вживання цих понять без належного наукового змісту породжує підміну понять, а тому необхідне наукове їх визначення.

На першому рівні методології педагогічної науки існують певні зв'язки і відносини між термінами “процес”, “система”, “структура”, “діяльність”.

Процес (від латинського *processus* – просування) у Короткому словнику іноземних слів, Українському енциклопедичному словнику і ряді інших довідково-енциклопедичних видань розглядається як послідовна зміна явищ, як єдність якісно-кількісних станів в їх розвитку; як сукупність послідовних дій для досягнення результату.

Структуру якісно-кількісних змін явища описати практично неможливо без аналізу структури самого мінливого явища, тобто, виявити структуру процесу військово-патріотичного виховання не можна, не розглянувши військово-патріотичне виховання як цілісне і складне явище, як систему [15–17]. Такий розгляд військово-патріотичного виховання дає можливість виявити структуру і процес військово-патріотичного виховання (динаміку зміни її основних елементів).

Спираючись на системний підхід (в основі якого лежить дослідження об'єкта як системи) розглянемо такі характеристики патріотичного виховання як: цілісність, зв'язок, структура і організація, рівні системи і їх ієрархія, управління, мета і доцільна поведінка системи, самоорганізація системи, її функціонування і розвиток.

Під час методологічного аналізу виховання взагалі слід розрізняти дві методологічні позиції. Перша означає декларацією наміру прийняти виховання за щось ціле, виділити в ньому складові його елементи з послідовним аналізом всіх цих елементів в декількох типових варіантах їх взаємодії (дослідження одномоментного статичного стану виховання як об'єкта пізнання).

Друга – визнання системності за якісну характеристику виховання з описом її якісних системних характеристик: його цілісності, структурності, взаємозалежності системи і середовища, ієрархічності, множинності опису кожної системи тощо.

Під час характеристики військово-патріотичного виховання як системи, ми спираємося на обидві вищезгадані світоглядні позиції. Згідно з першою позицією, ми визначаємо структуру системи військово-патріотичного виховання школярів. Ми виділяємо такі сутнісні характеристики системи військово-патріотичного виховання школярів: багатофакторність, тривалість, перспективність, комплексність, ступінчастість, переважання організаторських форм педагогічної діяльності.

Коротко охарактеризуємо їх.

Багатофакторність системи – перша сутнісна характеристика військово-патріотичного виховання школярів. Багатофакторність цього феномена визначається наявністю численних факторів внутрішнього і зовнішнього середовища: сім'я, школа, формальні і неформальні контакти школяра з іншими людьми, його звернення до літератури, мистецтва, засобів масової інформації, які різноспрямовано, цілеспрямовано і стихійно впливають на процес військово-патріотичного виховання школярів.

Систематичність і тривалість – друга сутнісна характеристика військово-патріотичного виховання школярів, що передбачає здійснення виховних впливів в певному порядку і системі:

цілепокладання і планування процесу військово-патріотичного виховання школярів, його основних стадій і етапів його реалізації;

відбір змісту процесу військово-патріотичного виховання школярів: форм, методів, засобів;

організація процесу військово-патріотичного виховання школярів;

контроль за процесом військово-патріотичного виховання школярів;

визначення основних напрямів корекції процесу військово-патріотичного виховання школярів;

прийняття управлінських рішень;

прогнозування подальшого процесу військово-патріотичного виховання школярів і динаміки військово-патріотичної вихованості школярів.

Тривалість як сутнісна характеристика військово-патріотичного виховання школярів реалізується як доцільна, планова, комплексна реалізація процесу військово-патріотичного виховання школярів, з урахуванням вікових, індивідуальних, національних і конфесійних особливостей школярів в умовах безперервної зміни особистості школяра і освітнього середовища, корекції і прогнозування ходу процесу військово-патріотичного виховання школярів і динаміки військово-патріотичної вихованості школярів.

Перспективність – третя сутнісна характеристика військово-патріотичного виховання школярів – визначає можливу успішність розвитку процесу військово-патріотичного виховання та основні фактори (внутрішні та зовнішні) і умови успішності цього процесу [32–45]. Ця характеристика відображає необхідність і можливість ставити віддалені і близькі цілі, планувати процес військово-патріотичного виховання школярів і прогнозувати його результати.

Комплексність – четверта сутнісна характеристика військово-патріотичного виховання школярів – дозволяє побачити педагогічний процес як єдине ціле, що об'єднує в собі окремі напрями реалізації його виховних функцій. Ця характеристика відображає взаємопов'язаність і повноту різних типів, напрямів, форм, методів, засобів військово-патріотичного виховання школярів.

Ступінчастість – п'ята сутнісна характеристика військово-патріотичного виховання школярів характеризує послідовність військово-патріотичного виховання школярів як процесу переходу від елементарних уявлень про патріотизм – до вищого ціннісно-сміслового прояву патріотизму: служінню Батьківщині.

У зв'язку з цим відбувається послідовна побудова процесу військово-патріотичного виховання від знань про патріотизм і створення мотивації патріотично-орієнтованої поведінки до формування досвіду власне військово-патріотичної діяльності.

З нашої точки зору, наведені характеристики є сутнісними і можуть бути застосовні до процесу військово-патріотичного виховання як необхідні, але не достатні.

Врахування вимог загальних принципів виховання і специфічних принципів військово-патріотичного виховання школярів спонукає нас доповнити перелік сутнісних характеристик, такою як цілісність.

Цілісність – шоста сутнісна характеристика військово-патріотичного виховання школярів – означає завершеність, тотальність, цілісність і власна закономірність речі.

Спираючись на визначення філософського словника, ми розглядаємо цілісність системи військово-патріотичного виховання школярів як найважливішу сутнісну характеристику, що забезпечує цілісність і завершеність процесу військово-патріотичного виховання школярів в єдності всіх його стадій і етапів.

Цілісність процесу військово-патріотичного виховання школярів визначається, перш за все єдиною метою військово-патріотичного виховання школярів і єдністю всіх цілеспрямованих виховних впливів. Діалектика відносин всередині цілісного процесу військово-патріотичного виховання школярів полягає:

по-перше, в єдності і самостійності процесів (стадій, етапів, ситуацій), що його утворюють;

по-друге, в цілісності і підпорядкованості компонентів, що входять до нього;

по-третє, в наявності загального і збереженні специфічного.

Активність – сьома сутнісна характеристика військово-патріотичного виховання школярів характеризує діяльність педагогів як цілеспрямовану, мотивовану, усвідомлену, емоційно-забарвлену ініціативну і ситуативну при високому рівні володіння педагогом способами і прийомами дій. Така активність означає і активний двосторонній характер взаємодії педагога і школярів як умови його ефективності. Активно включаючись в різні види діяльності суб'єктів школяр сам поступово стає активним учасником і суб'єктом цього процесу.

Особистість і виникає тоді, коли індивід починає самостійно, як суб'єкт, здійснювати зовнішню діяльність за нормами і стандартами, заданим йому ззовні – тією культурою, в лоні якої він прокидається до людського життя, до людської діяльності. Поки ж людська діяльність звернена на нього, а він залишається її об'єктом, індивідуальність, яку він вже, зрозуміло, має, не є ще людською індивідуальністю.

Таким чином, сутнісними характеристиками системи процесу військово-патріотичного виховання школярів є:

цілісність;

систематичність;

тривалість;

перспективність;

комплексність;

ступінчастість;

активність;

поліфункціональний характер.

Спираючись на результати змістовного і структурного аналізу поняття “патріотичне виховання”, його призначення, цілі і завдання, відзначимо, що “патріотичне виховання школярів” має поліфункціональний характер, який проявляється в його багатоаспектності, яка забезпечується єдністю реалізації його функцій [46–57]. Проектуючи систему функцій військово-патріотичного виховання школярів, ми спиралися на різні уявлення вчених про компоненти структури діяльності вчителя і її функції. У процесі моделювання функцій військово-патріотичного виховання нами були модифіковано функціональні компоненти професійно-педагогічної діяльності стосовно завдань військово-патріотичного виховання школярів.

Таким чином, ми виділили такий перелік функцій, який вважаємо необхідним і достатнім:

- 1) орієнтована функція;
- 2) мотиваційно-мобілізаційна функція;
- 3) інформаційно-гностична функція;
- 4) організаційна функція;
- 5) перетворювальна функція;
- 6) координуюча функція;
- 7) контролююча функція;
- 8) прогностична функція;
- 9) корекційна функція.

Реалізація функцій військово-патріотичного виховання школярів пов'язана з характерним для всіх періодів історії суспільства соціальним замовленням суспільства, орієнтованим на ідеальний тип особистості. Вона дозволяє педагогам осмислити соціальне замовлення на основі цінностей та ідеальних ціннісних орієнтацій, що обумовлюють відповідну мету виховання. Таким чином, соціальне замовлення реалізує орієнтовану функцію військово-патріотичного виховання, пояснюючи мету військово-патріотичного виховання і ціннісні характеристики патріота як ідеалу виховання. Ця функція – орієнтир, що дозволяє виявити найкращі варіанти поведінки, відповідного ідеалу.

Мотиваційно-мобілізуюча функція включає вміння збуджувати інтерес, увагу, спонукати до активності, переводити знання в практичні дії, оцінювати діяльність, вчинки, закріплювати знання і вміння дітей відповідно до віку та інших особливостей і пов'язана з механізмом саморозвитку особистості учня і вчителя в освітньому процесі. Ця функція полягає в створенні соціально-психологічних і педагогічних умов, що спонукають об'єктів військово-патріотичного виховання до накопичення знань про історію країни, її культури і релігії, формування досвіду ціннісних відносин і патріотично-орієнтованої діяльності. Мотиваційно-мобілізуюча функція проявляється і в сприянні зростанню професійної компетентності педагогів, прагненні до творчого використання наявних в їх арсеналі традиційних та створення інноваційних засобів, форм і методів військово-патріотичного виховання.

Досвід нашого дослідження показує, що низька мотивація вчителя до патріотично-орієнтованої діяльності не сприяє розвитку мотивації школярів, і навпаки високий рівень мотивації педагогів позитивно впливає на мотивацію патріотично-орієнтованої діяльності школярів.

Реалізація інформаційно-гностичної функції військово-патріотичного виховання школярів включає вміння педагога користуватися мовною виразністю, точно, коротко, логічно викладати матеріал і домагатися розуміння сутності явищ; користуватися різними методами викладу, активізувати дітей в процесі засвоєння матеріалу військово-патріотичного змісту, а також дозволяє використовувати різноманітну інформацію (про персоналії, досягнення науки і техніки країни, бойові і трудові подвиги предків), що найбільш яскраво розкриває роль і місце української цивілізації в історії світових цивілізацій, її традиції, цінності, культурні особливості народу для формування досвіду пізнавальної діяльності, емоційно-ціннісних відносин, і дієво-практичного досвіду як складових військово-патріотичної вихованості; дозволяє накопичувати необхідні знання, вивчати досвід колег, пізнавати, освоювати нові засоби виховного впливу.

Організаційна функція військово-патріотичного виховання школярів передбачає створення умов для включення всіх суб'єктів і об'єктів діяльності, в процес досягнення поставлених цілей патріотичного виховання школярів [58–72]. При цьому провідну роль грають оптимально підібрані методи, технології, прийоми і засоби, що сприяють розвитку особистості, як школяра, так і педагога.

Перетворювальна функція військово-патріотичного виховання школярів вимагає від педагога прояву творчого підходу до організації освітнього процесу, включення об'єктів військово-патріотичного виховання в спрямовану і ціннісно-орієнтовану військово-

патріотичну діяльність, а також взаємодії суб'єктів і об'єктів військово-патріотичного виховання в соціально-перетворювальній діяльності на благо своєї країни.

Координуюча функція спрямована на об'єднання і узгодження змісту і спрямованості педагогічних впливів на об'єкт військово-патріотичного виховання школярів, здійснюваних в системі громадського і сімейного виховання. Вона передбачає вміння суб'єктів військово-патріотичного виховання школярів встановлювати контакти з батьками та колегами, соціальними партнерами, брати участь в педагогічному освіті батьків, розкривати їм призначення, зміст, методи військово-патріотичного виховання школярів, спонукати батьків до активної участі у спільній патріотично-орієнтованій діяльності.

Контролююча функція військово-патріотичного виховання школярів пов'язана з відстеженням реалізації соціального замовлення на формування особистості патріота своєї Батьківщини на уроках, у позаурочній діяльності, у позакласній роботі та розподілом відповідальності між усіма суб'єктами військово-патріотичного виховання школярів. В умовах реалізації нових стандартів загальної освіти визначені вимоги до особистісних результатів освіти, які не підлягають персоніфікованій оцінці зовнішніх по відношенню до школи установ, але є предметом контролю адміністрації, вчителів-предметників, класних керівників, зіставляються з результатами військово-патріотичного виховання з урахуванням цілей, поставлених державою і освітньою установою.

Прогностична функція військово-патріотичного виховання школярів дуже важлива в умовах реалізації програми військово-патріотичного виховання школярів засобами бойового хортингу і нових стандартів загальної середньої освіти, оскільки служить цілям передбачення “зони найближчого розвитку” школярів і виховної системи освітньої установи. Учитель-предметник, класний керівник як основні суб'єкти військово-патріотичного виховання школярів постійно екстраполюють отримані в ході контролю дані про поведінку учнів в різних природних і спеціально створених виховних ситуаціях ціннісного і морального вибору в майбутньому, тобто займаються прогнозуванням. На основі цих спостережень і спеціальних методик стає можливим здійснити прогноз стану і динаміки розвитку військово-патріотичної вихованості школярів.

Корекційна функція військово-патріотичного виховання школярів дозволяє змінювати негативні моменти цілісного педагогічного процесу, впливати на динаміку зростання рівня військово-патріотичної вихованості школярів і підвищення якісних характеристик військово-патріотичного виховання: змісту, педагогічних умов, компетентності вчителя, характеру і стилю взаємодії суб'єктів і об'єктів військово-патріотичного виховання школярів.

На закінчення відзначимо, що обов'язковою умовою ефективності процесу військово-патріотичного виховання школярів в освітньому закладі є реалізація всіх функцій військово-патріотичного виховання в сукупності.

Викладені положення говорять про те, що в основу моделювання поліфункціональної структури виховного процесу в системі освіти може бути покладено морфологічний, системно-структурний та структурно-функціональний аналіз.

Це дозволяє розглянути військово-патріотичне виховання як системно організовану структурно цілісну діяльність, в якій кожен елемент має певне функціональне значення.

Виходячи з того, що виховання є конкретно-історичним і соціальним явищем, воно визначається соціальним замовленням суспільства і формується з урахуванням вимоги суспільства до молодого покоління [73–87]. Це замовлення знаходить своє відображення в нормативно-правових документах держави, програмах і планах роботи різних органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Такими документами в сфері військово-патріотичного виховання, де сформульовані вимоги держави і суспільства до ідеалу патріота і громадянина є: Конституція України; Закон України “Про освіту” тощо.

У змісті зазначених документів визначені призначення, цілі й основоположні цінності військово-патріотичного виховання школярів в сучасний період розвитку суспільства.

Ціннісні орієнтації являють собою елементи внутрішньої структури особистості, сформовані і закріплені життєвим досвідом індивіда в ході процесів соціалізації та соціальної адаптації, відмежовує значуще (істотне для конкретної людини) від незначного (несуттєвого) через (не) прийняття особистістю певних цінностей, усвідомлюваних як рамки (горизонту) граничних смислів і цілей життя, а також визначають прийнятні засоби їх реалізації.

На думку психологів, ціннісні орієнтації – важливий компонент світогляду особистості або групових цінностей, що виражає переваги і прагнення особистості або групи щодо тих чи інших узагальнених людських цінностей. Найбільш чітко вони есплікується в ситуаціях, що вимагають відповідальних рішень, що тягнуть за собою значні наслідки і зумовлюють подальше життя індивіда. Вони забезпечують цілісність і стійкість особистості.

У соціології ціннісні орієнтації нерідко трактуються як соціальні цінності, які "вкладаються" в особистість в процесі соціалізації і є головним фактором, що регулює її мотивацію і поведінку.

Саме формування ціннісних орієнтацій нерідко розглядається як основна мета і сутність виховання.

Зміст представлених визначень максимально визначає роль цінностей в військово-патріотичному вихованні школярів.

Теорія і методика бойового хортингу виділяється три групи цінностей: буттєві цінності (Життя, Буття, Творення); моральні як відношення до вищої реальності (Добро, Істина, Свобода, Віра, Краса); моральні як відносини між людьми (Гідність, Честь, Обов'язок, Відповідальність, Толерантність). На думку вченого, вони визначають і стратегії виховання в залежності від відносин до цих цінностей:

стратегії збереження (коли мова йде про збереження актуально існуючих цінностей);

стратегії змін (коли мова йде про цінності, що змінюються);

стратегії запобігання (коли якісь цінності не приймаються суспільством або суперечать менталітету народу);

стратегію розвитку виховання.

Кожна з зазначених стратегій на наш погляд відображає специфіку військово-патріотичного виховання школярів сьогодні.

Виявлена на основі методологічних підходів структура системи військово-патріотичного виховання являє собою сукупність таких складових його елементів:

суб'єкти і об'єкти військово-патріотичного виховання школярів;

мета;

патріотично-орієнтована діяльність (навчально-пізнавальна, трудова, художня, спортивна, ціннісно-орієнтовна, громадська);

система відносин;

управління;

зовнішнє і внутрішнє середовище (виховний простір);

комплекс критеріїв і показників.

В історії філософії поняття "суб'єкт" і "об'єкт" завжди були в центрі уваги дослідників. На сучасному етапі філософи визначають поняття "суб'єкта" як носія субстанціальних властивостей і характеристик, що визначають якісні особливості об'єкта. Відповідно об'єкт – це те, що знаходиться в залежності від суб'єкта і позбавлене самостійної суті. При цьому суб'єкт виступає в якості носія свідомості, пізнавальних здібностей і творчої діяльності.

В іншій філософському трактуванні суб'єкт – це "джерело предметно-практичної та пізнавальної активності, спрямованої на об'єкт". Саме суб'єкт виробляє і реалізує всі основні компоненти діяльності: постановку мети, вибір і визначення об'єкта, формування плану або програми самої діяльності, фіксацію її етапів, контроль проміжних результатів, перехід від одного етапу до другого.

Обидва визначення розкривають сутнісні характеристики цих понять і дають можливість визначити їх зв'язок і взаємовідношення, що є важливим для розгляду питання про суб'єктів та об'єктів військово-патріотичного виховання школярів.

У теорії виховання розрізняють загальних суб'єктів виховання, особливих інститутів соціуму і спеціалізованих суб'єктів виховання.

Загальним суб'єктом виховання є інститути соціуму, в яких функції навчання і виховання не присутні, але діяльність яких серйозно позначається на формуванні переконань і ставлення людей, їх поведінки [88–94]. До них відносяться, перш за все, адміністративні установи.

До особливих інститутів соціуму, що виступають в якості суб'єкта виховання, відносяться ті з них, яким притаманні функції навчання і виховання, але діяльність, яких не вичерпується тільки ними. До таких суб'єктів виховання відносяться установи культури і спорту, засоби масової інформації і комунікації, громадські об'єднання, релігійні організації тощо.

До спеціалізованих суб'єктів виховання як інститутів соціуму відносяться ті установи та організації, діяльність яких вичерпується функціями навчання і виховання, освіти в цілому (школа й інші типи освітніх установ та закладів).

До особливих інститутів соціуму, що виступають в якості суб'єкта виховання, відносяться ті, діяльність яких не вичерпується функціями навчання і виховання (установи додаткової освіти та інші типи освітніх установ та закладів).

У програмі військово-патріотичного виховання школярів засобами бойового хортингу основним інститутом який забезпечує організацію та функціонування всієї системи військово-патріотичного виховання, названо Національну федерацію бойового хортингу України. Далі конкретизовано перелік інших суб'єктів діяльності: наукових і освітніх установ, ветеранських, молодіжних, інших громадських і релігійних організацій, творчих спілок за рішенням широкого комплексу проблем військово-патріотичного виховання на основі програмних методів та єдиної державної політики у відповідності до законодавства України. Головний акцент у вихованні патріотизму робиться на роботу в освітніх установах як інтегруючих центрах спільної виховної діяльності школи, сім'ї та громадських організацій. Тому інституту Школа (Освіта), освітній установі (організації) і шкільному педагогу як суб'єктам військово-патріотичного виховання відводиться особлива роль.

Ми розглядаємо в якості суб'єктів військово-патріотичного виховання спеціалізованих суб'єктів виховання та в першу чергу шкільних педагогів – як представників професійної педагогічної спільноти, що здійснюють виховну діяльність у позакласній роботі, на уроці і в позаурочній діяльності. Слід зауважити, що колективним суб'єктом військово-патріотичного виховання школярів на рівні освітньої установи є весь педагогічний колектив в цілому. Безпосередніми суб'єктами військово-патріотичного виховання школярів щодня і щогодини взаємодіючими з дітьми є: вчитель-предметник, класний керівник, соціальний педагог, адміністрація школи, і (в основному за межами школи) батьки.

В рамках нашого дослідження провідна роль в реалізації військово-патріотичного виховання школярів належить вчителю-предметнику і класному керівнику, оскільки саме вони здійснюють цілепокладання, планування, організацію патріотично-орієнтованої діяльності школярів на рівні колективу, групи, особистості по засвоєнню військово-патріотичних знань, ціннісних уявлень, формування переконань школярів, мотивації їх служіння Батьківщині. Це відбувається як на уроці, так і у позаурочній та позакласній роботі, тобто в цілісному освітньому процесі. Саме названі суб'єкти щодня аналізують, контролюють і корегують свою діяльність з урахуванням спостережувальних в поведінці дітей, відносин до історії, традицій, пам'ятників, героїчного минулого, теперішнього своєї країни.

Адміністрація школи в особі директора та заступників з навчально-виховної роботи грає величезну роль у військово-патріотичному вихованні школярів в силу того, що направляє, мобілізує, координує, контролює, аналізує діяльність всіх суб'єктів і об'єктів освітнього процесу з метою створення сприятливих умов для внутрішнього середовища освітньої

установи і встановлення оптимальних зв'язків із зовнішнім середовищем для реалізації завдань військово-патріотичного виховання школярів.

Таким чином, характеристика суб'єктів військово-патріотичного виховання школярів відображає специфічні особливості функцій названих суб'єктів у реалізації цілей патріотичного виховання школярів.

Об'єктом військово-патріотичного виховання є школяр, який розуміється нами як “учень школи”, “вихованець”, індивід, що розвивається як особистість в умовах соціального інституту Школа (Освіта) і відкритий його виховним впливам. Шкільний вік визначається психологами як період життя з 6–7 до 17–18 років. Умовно виділяють молодший шкільний вік (1–4 класи), середній шкільний вік (5–9 класи) і старший шкільний вік (10–11 класи).

Об'єктами виховання в освітньому закладі є: кожен окремих школяр, класний колектив, група (члени гуртка), що визначає переважання індивідуальних і групових форм роботи педагогів з дітьми.

У контексті характеристики об'єктів військово-патріотичного виховання, цікава думка А. К. Бикова, який в ході аналізу Концепції військово-патріотичного виховання підняв проблему вікових обмежень об'єктів виховання. Такими в Концепції представлені всі соціальні шари і вікові групи громадян України: творча інтелігенція, представники засобів масової інформації, законодавчої, виконавчої, судової влади, трудові колективи підприємств, підприємці. Дослідник відзначає, що вперше в теорії виховання об'єктна сфера військово-патріотичного виховання вийшла так далеко за межі виховання дітей і молоді, не розділяючи правомірності такої постановки питання [95–99]. Аргументуючи свою позицію, він нагадує, що логіка виховного процесу як цілеспрямованого впливу на свідомість, почуття, відносини і діяльність людини диктує деякі формальні обмеження цього впливу.

Безумовною він вважає необхідність такого впливу на етапі формування особистості. У цей час дитина (а відповідно до Конвенції ООН про права людини, затвердженої Генеральною асамблеєю ООН 20 листопада 1989 року, “дитиною є кожна людська істота до досягнення 18-річного віку, якщо за законом, застосовуваним до такої особи, вона не досягає повноліття раніше”) тільки освоює механізми самовиховання і саморозвитку. Але доцільно, вважає дослідник, вікову межу вихованців обмежувати дитинством і юністю, коли формуються світоглядні установки і орієнтації, коли людина ще не володіє розвиненою, зрілою самосвідомістю і не утвердилася в життєвих планах.

Поділяючи в цілому ідеї безперервного характеру освіти, ми тим не менше зазначаємо, що важко всерйоз назвати вихованцем людину в дорослому, зрілому і літньому віці, коли патріотичні цінності вже сформувались. Це уточнення на наш погляд є важливим, оскільки посилення акценту виховних впливів на молодь і школярів пред'являє до позначених нами суб'єктів військово-патріотичного виховання ще більш високі вимоги.

Однак, характеризуючи суб'єктів військово-патріотичного виховання школярів, не варто забувати, що першим і найважливішим соціальним інститутом і суб'єктом виховання людини є сім'я, якій належить провідна роль у формуванні особистості.

Ми звертаємо увагу на залежність ефективності військово-патріотичного виховання дітей у вирішальній мірі від сімейного виховання. Сім'я посідає своє центральне місце в переліку суб'єктів виховання особистості. Але в реальному житті проблема неучасті (неактивної участі) в військово-патріотичному вихованні дітей залишається. А адже саме в сім'ї, як зазначає автор статті, дитина отримує ази любові до свого мікросоціуму, малої батьківщині, саме через сім'ю передається генетичний зв'язок поколінь, патріотична ментальність народів в оригінальному поєднанні їхніх етнічних і релігійних особливостей.

Тому в військово-патріотичному вихованні школярів сім'я займає особливе місце, формуючи (або не формуючи) їх патріотичний світогляд, переконання, ставлення до Батьківщини, праці, інших людей і самого себе. За умови, що в родині панує дух патріотизму, дитина легко сприймає відповідні ідеї і йде на взаємодію з педагогом в патріотично-орієнтованій діяльності.

Зазначена раніше різноманітність суб'єктів військово-патріотичного виховання породжує певні суперечності в якості і спрямованості цілей і завдань діяльності і самої діяльності з військово-патріотичного виховання, які приймають форму конфлікту цінностей (школа і засоби масової інформації, школа і сім'я, родина і засоби масової інформації тощо).

Ми поділяємо точку зору дослідників, які вважають, що в сучасних українських умовах регулювання цих протиріч може здійснюватися або формуванням і значним посиленням можливостей інститутів громадянського суспільства, які повинні виконувати цю ж функцію, або здійснюватися на рівні синергетики, тобто самоорганізації великих і складних соціальних систем.

Як показує педагогічна теорія і практика в міру дорослішання число суб'єктів виховання збільшується, всі вони інтегруються в систему виховних факторів, а, суб'єктом самовиховання стає сам вихованець, але на більш пізніх вікових етапах розвитку. На думку дослідників така здатність до самовиховання є одним із наслідків діяльності попередніх суб'єктів військово-патріотичного виховання сім'ї і школи.

Наступний цільовий компонент структури системи військово-патріотичного виховання школярів є системоутворюючим.

Цілі виховання завжди носять конкретно-історичний характер. Вони специфічні як для конкретної епохи з її соціальними, економічними і політичними процесами, так і для конкретних соціальних систем, інститутів і установ. Саме це призводить до неможливості створення однакової вичерпно сформульованої мети виховання в змістовному плані.

Розглянемо три рівня цілей військово-патріотичного виховання школярів:

1. Стратегічна мета визначає ідеальний результат виховання – (модель належного), для досягнення, якого необхідно вибудувати зміст виховання максимально можливого в реальних умовах практичної діяльності педагога з військово-патріотичного виховання школярів.

2. Тактична мета спрямовує суб'єктів військово-патріотичного виховання школярів на безперервне і поетапне вирішення завдань військово-патріотичного виховання з урахуванням динаміки змін об'єкта.

3. Оперативна мета передбачає щоденну (повсякчасну і щохвилинну) дію і взаємодію за рішенням педагогічних завдань (ситуацій), пов'язаних з військово-патріотичним вихованням школярів.

Мета військово-патріотичного виховання – розвиток в українському суспільстві високої соціальної активності, громадянської відповідальності, духовності, становлення громадян, що володіють позитивними цінностями і якостями, здатних проявити їх в творчому процесі в інтересах України, зміцнення держави, забезпечення її життєво важливих інтересів та сталого розвитку.

В рамках нашого дослідження цілі військово-патріотичного виховання школярів представлені як такі, що діагностуються, тобто, описані через результат:

формування військово-патріотичної свідомості на основі знання історії, культури, традицій свого народу в процесі засвоєння досвіду пізнавальної діяльності;

формування почуття любові, співчуття і гордості за свою Батьківщину, вірності своїй Батьківщині, готовності піклуватися про неї і ціннісного ставлення людини до Батьківщини, розвиток мотивів і досвіду служіння Батьківщині в процесі засвоєння досвіду емоційно-ціннісних відносин;

створення умов для успішної соціалізації школярів, саморозвитку кожного з них як особистості і індивідуальності, як суб'єкта патріотичної поведінки і діяльності в процесі засвоєння дієво-практичного досвіду.

Висновок. Таким чином, у статті обґрунтовані функції військово-патріотичного виховання дітей та молоді засобами бойового хортингу, можливість і доцільність формування навичок фізичного самовдосконалення дітей та молоді у ході занять бойовим хортингом на основі створення спортивного та освітнього середовища, виправлення змісту навчальної програми, методики навчання та творчості тренера, використання яких сприяє поліпшенню рівня

фізичної придатності спортсменів бойового хортингу, спортивної діяльності перспективних спортсменів. У результаті наукового дослідження нами визначено функції військово-патріотичного виховання дітей та молоді, форми і методи занять бойовим хортингом для військово-патріотичного, фізичного самовдосконалення особистості підлітків, охарактеризовано зміст програм загальної і спеціальної фізичної підготовки, що відкриває шлях до подальших розробок у цьому напрямі.

Перспективи подальшого дослідження. Подальша робота над визначенням функцій військово-патріотичного виховання дітей та молоді засобами бойового хортингу, вихованням фізичної культури та основ здоров'я, вдосконаленням знань і умінь щодо технологій військово-патріотичного виховання, формуванням цінностей патріотизму засобами бойового хортингу у констатувальному, формувальному та контрольному експериментах буде конкретизована в результатах дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антоненко С. А. Підготовка професійних захисників України у системі бойового хортингу / С. А. Антоненко, Е. А. Єрмоєнко, В. Л. Гришук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 52–62.
2. Бабурнич С. А. Професіограма спортивного судді з бойового хортингу / С. А. Бабурнич, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 343–353.
3. Біла В. Р. Військово-патріотичне виховання школярів і студентів у процесі занять бойовим хортингом / В. Р. Біла, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Чмелюк // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 242–254.
4. Бобік С. П. Формування професійно-психологічних здібностей співробітників правоохоронних органів у процесі занять бойовим хортингом / С. П. Бобік, Е. А. Єрмоєнко, С. П. Параниця // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 23–38.
5. Боднарчук О. Г. Бойовий хортинг для підготовки співробітників правоохоронних органів / О. Г. Боднарчук, Е. А. Єрмоєнко, В. Р. Біла // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 226–242.
6. Бойовий хортинг – національний вид спорту і школа підготовки українського воїна / І. Суліма, Е. Єрмоєнко, К. Кукушкін, С. Полторацький // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 71–82.
7. Бойовий хортинг – система національно-патріотичного виховання дітей та молоді / О. Бухтіяров, Е. Єрмоєнко, О. Буток, В. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 61–70.
8. Бойовий хортинг – фундаментальний осередок воїнських традицій української землі / С. Параниця, Е. Єрмоєнко, Г. Коломоєць, В. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 105–115.
9. Бойовий хортинг у впровадженні науково-методичної літератури з рекреації, фізичної реабілітації і художніх творів спортсменами підліткового та студентського віку / С. Бадьора, Е. Єрмоєнко, М. Тимчик, В. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць. – 2018. – Вип. 9. – С. 190–199.
10. Бойовий хортинг у загальній системі фізичної та спеціальної підготовки співробітників правоохоронних органів / В. Р. Біла, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Чмелюк, В. Л. Гришук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 368–377.
11. Бойовий хортинг у закладах загальної середньої освіти / О. М. Гречаний, Е. А. Єрмоєнко, Ю. В. Черпак, І. В. Суліма // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28-29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіти», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 544–553.
12. Бойовий хортинг у комплексі функціональної та професійної підготовки курсантів до служби в правоохоронних органах / В. А. Гришук, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Чмелюк, В. Р. Біла, О. А. Бухтіяров // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 14–28.
13. Бойовий хортинг у методиці вдосконалення силових якостей спортсменів різного віку / А. Литвиненко, Е. Єрмоєнко, О. Остапенко, В. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 214–222.
14. Бойовий хортинг у програмі навчання і професійно-прикладної підготовки курсантів правоохоронних спеціальностей закладів вищої освіти України / В. Біла, Е. Єрмоєнко, В. Гришук, О. Бухтіяров // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 6–19.

15. Бойовий хортинг у системі підготовки співробітників правоохоронних органів до протидії незаконному переміщенню товарів у районах здійснення операції об'єднаних сил / В. В. Чмелюк, Е. А. Єрмоєнко, В. Р. Біла, В. В. Бондарчук, С. П. Бобік // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28-29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіти», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 513–527.
16. Бойовий хортинг у системі фізичного виховання студентів і курсантів / Е. Єрмоєнко, В. Чмелюк, В. Біла, В. Гришук // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 52–60.
17. Бойовий хортинг у системі фізичного виховання студентів і курсантів / В. В. Чмелюк, Е. А. Єрмоєнко, В. Р. Біла, В. А. Гришук, О. А. Бухтіяров // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 72–95.
18. Бойовий хортинг як засіб виховання всебічно розвиненої особистості / С. А. Антоненко, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Чмелюк, В. Л. Гришук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 399–415.
19. Бойовий хортинг як засіб виховання справедливості в молодших школярів у процесі гурткових занять / С. Болтівець, Е. Єрмоєнко, О. Остряньська, В. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 148–160.
20. Бойовий хортинг як засіб військово-прикладної та фізичної підготовки особового складу підрозділів з протидії незаконному переміщенню товарів у районах здійснення операції об'єднаних сил на сході України / Е. А. Єрмоєнко, С. С. Полторацький, І. В. Суліма, О. І. Марченко // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 43–58.
21. Бойовий хортинг як засіб фізичної і психологічної підготовки та формування професійних якостей курсантів і працівників правоохоронних органів / О. Буток, Е. Єрмоєнко, С. Болтівець, В. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 220–231.
22. Бойовий хортинг як засіб формування в школярів фізичних здібностей як основи тверезого способу життя в майбутній життєдіяльності / О. Остапенко, М. Зубалій, Е. Єрмоєнко, М. Тимчик // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 166–172.
23. Бойовий хортинг як система морально-етичного виховання особистості / Т. Федорченко, Е. Єрмоєнко, І. Суліма, С. Полторацький // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 42–51.
24. Бондарчук В. В. Бойовий хортинг як засіб формування професійно-прикладних якостей курсантів і працівників силових структур / В. В. Бондарчук, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Чмелюк // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 188–200.
25. Брухно Ю. С. Бойовий хортинг як засіб формування фізичної культури студентів і курсантів / Ю. С. Брухно, Е. А. Єрмоєнко, В. Л. Гришук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 200–214.
26. Бухтіяров О. А. Бойовий хортинг як система підготовки українського професійного воїна-патріота / О. А. Бухтіяров, Е. А. Єрмоєнко, В. Л. Гришук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 126–139.
27. Впровадження навчальної дисципліни «Бойовий хортинг» у систему освіти України / Е. А. Єрмоєнко, В. Р. Біла, В. Л. Гришук, О. А. Бухтіяров, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 101–126.
28. Гарбовський Л. А. Бойовий хортинг і методика викладання у закладах вищої освіти / Л. А. Гарбовський, Е. А. Єрмоєнко, В. Л. Гришук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 155–173.
29. Гречана Л. О. Бойовий хортинг у системі початкової школи закладів загальної середньої освіти / Л. О. Гречана, Е. А. Єрмоєнко, С. М. Солодько // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28-29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіти», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 554–563.
30. Гречаний О. М. Методика викладання бойового хортингу в процесі гурткової роботи у закладах загальної середньої освіти / О. М. Гречаний, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 251–262.
31. Гришук В. Л. Бойовий хортинг як засіб професійно-прикладної підготовки правоохоронців до виконання службово-бойових завдань з протидії контрабанді у районах здійснення операції об'єднаних сил / В. Л. Гришук, Е. А. Єрмоєнко, О. А. Бухтіяров // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції

- об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 59–73.
32. Гришук В. Л. Бойовий хортинг як засіб професійно-прикладної, функціональної підготовки студентів, курсантів і слухачів спеціалізованих закладів вищої освіти та співробітників правоохоронних органів / В. Л. Гришук, Е. А. Єрмоєнко // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28-29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіт», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 537–544.
33. Гришук В. Л. Службовий обов'язок та етичні цінності правоохоронців як результат виховання у системі бойового хортингу / В. Л. Гришук, Е. А. Єрмоєнко, О. А. Бухтіяров // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 80–101.
34. Довгань Н. Бойовий хортинг як інструмент соціалізації студентів закладів вищої освіти / Н. Довгань, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 177–186.
35. Єрмоєнко В. Засоби профілактики основних стоматологічних захворювань у студентів, курсантів, спортсменів бойового хортингу та співробітників правоохоронних органів / В. Єрмоєнко, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 116–126.
36. Єрмоєнко В. Е. Медичний контроль змагальної діяльності з бойового хортингу / В. Е. Єрмоєнко, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 195–215.
37. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг – професійно-прикладний вид спорту правоохоронних органів України : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, Національна федерація бойового хортингу України. – К : ГС «НФБХУ», 2020. – 203 с.
38. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг – виховна система школярів України / Е. А. Єрмоєнко, О. М. Гречаний // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 240–251.
39. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг у системі професійної підготовки співробітників правоохоронних органів / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 28–40.
40. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як ефективний засіб військово-патріотичного виховання школярів і студентів / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 31–39.
41. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як засіб оптимізації функціональної підготовки студентів і курсантів спеціалізованих закладів вищої освіти та співробітників правоохоронних органів / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 19–33.
42. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як засіб професійно-психологічної підготовки співробітників правоохоронних органів України : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, Нац. федерація бойового хортингу України. – К : ГС «НФБХУ», 2020. – 138 с.
43. Єрмоєнко Е. Витоки та історія розвитку бойового хортингу в Україні і за кордоном / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 55–70.
44. Єрмоєнко Е. А. Виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів у процесі занять бойовим хортингом / Е. А. Єрмоєнко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури /Фізична культура і спорт». – 2019. – Вип. 10 (118). - 2019. – С. 49-56.
45. Єрмоєнко Е. А. Виховна система бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2018. – Вип. 9. – С. 156–171.
46. Єрмоєнко Е. А. Виховний потенціал бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – ГС «НФБХУ», 2020. – 360 с.
47. Єрмоєнко Е. А. Виховний потенціал та філософська основа бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 8. – С. 147–157.
48. Єрмоєнко Е. А. Військово-патріотичне виховання старшокласників засобами бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко, К. М. Кукушкін // К. : Паливода А. В., 2020. – 1110 с.
49. Єрмоєнко Е. А. Військово-прикладний і бойовий хортинг у системі професійної підготовки допризовної молоді, військовослужбовців та правоохоронців / Е. А. Єрмоєнко, С. С. Полторацький // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28-29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіт», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 527–533.
50. Єрмоєнко Е. Всесвітнє українське земляцтво та діаспора у сприянні розвитку бойового хортингу / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 56–79.

51. Єрмоєнко Е. А. Значимість цінностей фізичної культури та основ здоров'я для студентів і курсантів, які займаються бойовим хортингом. *Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. праць*. К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2019. Вип. 11 (119) 19. С. 71–79.
52. Єрмоєнко Е. А. Кваліфікаційна система бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, Національна федерація бойового хортингу України. – К. : ГС «НФБХУ», 2020. – 155 с.
53. Єрмоєнко Е. А. Комплексне використання потенціалу бойового хортингу для забезпечення національної безпеки України в умовах зовнішньої агресії / Е. А. Єрмоєнко // *Актуальні проблеми забезпечення національної безпеки та спрощення процедур міжнародної торгівлі : зб. тез IV наук.-практ. інтернет-конфе., 25-31 травня 2020 р., м. Ірпінь – м. Хмельницький / Мін-во фінансів України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Хмельницький : Науково-дослідний центр митної справи, 2020. – С. 18–23.*
54. Єрмоєнко Е. А. Концепція розвитку бойового хортингу в системі освіти України : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, ГС «Національна федерація бойового хортингу України. – К. : ГС «НФБХУ», 2020. – 122 с.
55. Єрмоєнко Е. Медико-біологічні та морфофункціональні особливості бойового хортингу у процесі виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів / Е. Єрмоєнко // *Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 112–121.*
56. Єрмоєнко Е. Медико-фізіологічні чинники самоконтролю за фізичним навантаженням на тренуваннях з бойового хортингу у процесі виховання фізичної культури студентів / Е. Єрмоєнко // *Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 127–138.*
57. Єрмоєнко Е. А. Методика викладання бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко // *Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – ГС «НФБХУ», 2020. – 890 с.*
58. Єрмоєнко Е. А. Методичні плани навчально-тренувальної роботи з бойового хортингу : навч.-метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко // *Мін-во освіти і науки України, Ін-т модернізації змісту освіти. – Київ : ГС «НФБХУ», 2020. – 75 с.*
59. Єрмоєнко Е. А. Навчальна програма з бойового хортингу для позашкільних навчальних закладів : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Ун-т ДФС України, [та ін.]. – К. : ПАЛИВОДА А. В., 2020. – 521 с.
60. Єрмоєнко Е. А. Наукове обґрунтування психолого-педагогічних умов виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів у процесі занять бойовим хортингом [Електронний ресурс] / Е. А. Єрмоєнко // *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / фізична культура і спорт /» – 2020. – Вип. 3(123). – С.47–56. – Режим доступу : [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.3\(123\).09](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.3(123).09)*
61. Єрмоєнко Е. А. Організація тренувальної діяльності з бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко // *Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – ГС «НФБХУ», 2020. – 262 с.*
62. Єрмоєнко Е. А. Основоположні принципи бойового хортингу. *Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць*. К. : Паливода А. В. 2018. Вип. 9. С. 22–31.
63. Єрмоєнко Е. А. Особливості самовиховання в бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // *Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 40–55.*
64. Єрмоєнко Е. А. Особливості фізичної і психологічної підготовки та формування професійних якостей курсантів і працівників правоохоронних органів засобами бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // *Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 39–42.*
65. Єрмоєнко Е. А. Правомірність застосування службово-прикладних прийомів фізичного впливу системи бойового хортингу в екстремальних умовах соціального характеру у межах необхідної самооборони / Е. А. Єрмоєнко // *Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 95–110.*
66. Єрмоєнко Е. А. Психічні процеси в бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // *Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 63–72.*
67. Єрмоєнко Е. А. Робоча програма навчально-тренувальних занять з бойового хортингу : метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко // *Мін-во освіти і науки України, Ін-т модернізації змісту освіти. – Київ : ГС «НФБХУ», 2020. – 84 с.*
68. Єрмоєнко Е. А. Система фізичного виховання спортсменів бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // *Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 8. – С. 187–205.*

69. Єрмоєнко Е. А. Теоретико-методичні засади виховання наполегливості в молодших школярів у процесі занять бойовим хортингом : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Ін-т проблем виховання НАПН України. – ГС «НФБХУ», 2020. – 191 с.
70. Єрмоєнко Е. А. Технічна підготовка спортсмена бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – ГС «НФБХУ», 2020. – 652 с.
71. Єрмоєнко Е. Філософія бойового хортингу / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 82–104.
72. Єрмоєнко Е. Формування фізичної культури та цінностей здорового способу життя студентської молоді як передумова спортивних успіхів у бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 261–274.
73. Єрмоєнко Е. А. Хортинг – виховна система особистості : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во фінансів України, Ун-т ДФС України. – К. : Паливода А. В., 2020. – 627 с.
74. Єрмоєнко Е. А. Хортинг – національний вид спорту України: метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко. – К. : Паливода А. В., 2014. – 1064 с.
75. Івашковський В. Психомоторика та психо-фізіологічні особливості підготовки спортсменів бойового хортингу / В. Івашковський, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 130–138.
76. Кукушкін К. М. Методика військово-патріотичного виховання школярів у процесі занять бойовим хортингом / К. М. Кукушкін, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 6–14.
77. Лях В. Інноваційні підходи у боротьбі «Лава на лаву» з учнями козацьких класів і спортсменів бойового хортингу / В. Лях, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 164–176.
78. Методика викладання бойового хортингу для студентів та курсантів закладів вищої освіти правоохоронної спрямованості / Е. Єрмоєнко, В. Чмелюк, В. Гришук, С. Бадьора. // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 196–219.
79. Національний професійно-прикладний вид спорту України – бойовий хортинг / Е. А. Єрмоєнко, В. В. Чмелюк, В. Р. Біла, В. Л. Гришук, О. А. Бухтіяров // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 38–52.
80. Оптимізація функціональної підготовки курсантів та співробітників правоохоронних органів за методиками бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко, В. В. Чмелюк, В. Р. Біла, В. Л. Гришук, О. А. Бухтіяров // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 62–80.
81. Остряньська О. Бойовий хортинг у впровадженні творчих здобутків передового регіонального педагогічного досвіду формування у старших дошкільників соціально-комунікативних умінь у театралізованій діяльності з використанням хортинг-ляльок / О. Остряньська, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 173–186.
82. Петрочко Ж. Бойовий хортинг як засіб виховання патріотизму у школярів і студентів / Ж. Петрочко, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 34–45.
83. Петрочко Ж. В. Хортинг – школа сили і честі юного українця : метод. посіб. / Ж. В. Петрочко, Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Мін-во молоді та спорту України, Нац. академія педагогічних наук України, Ін-т проблем виховання. – К. : Паливода А. В., 2016. – 544 с.
84. Принципи застосування прикладних прийомів бойового хортингу співробітниками правоохоронних органів / Е. А. Єрмоєнко, В. В. Чмелюк, В. Л. Гришук, О. А. Бухтіяров, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 254–263.
85. Присяжнюк С. Бойовий хортинг та проблема активного відпочинку спортсменів у різні вікові періоди / С. Присяжнюк, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 206–218.
86. Психологічні та соціальні основи виховання особистості у системі бойового хортингу / Н. Зубалій, М. Зубалій, Е. Єрмоєнко, В. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 122–129.
87. Пустолякова Л. Бойовий хортинг у системі навчання фізичних вправ загального розвитку та спеціально-підготовчих вправ на заняттях з фізичного виховання у закладах вищої освіти / Л. Пустолякова, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 187–195.
88. Рудей Д. Ю. Бойовий хортинг у комплексі виховних засобів спортсменів шкільного віку / Д. Ю. Рудей, О. М. Гречаний, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 334–343.
89. Силова підготовка школярів 14-17 років на уроках фізичної культури з елементами бойового хортингу / Е. Єрмоєнко, С. Болтівець, І. Суліма, В. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 158–165.

90. Сичов С. Бойовий хортинг та особливості оптимізації управління атлетичним тренуванням у процесі спортивної діяльності / С. Сичов, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 219–225.
91. Степура Т. М. Бойовий хортинг як засіб формування специфічних психічних властивостей співробітників правоохоронних органів / Т. М. Степура, Е. А. Єрмоєнко, О. В. Буток // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 173–188.
92. Тишин А. В. Застосування прийомів бойового хортингу при вдосконаленні навчання у вищих освітніх установах правоохоронних органів України / А. В. Тишин, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 296–305.
93. Чмелюк В. В. Бойовий хортинг у підрозділах державної митної служби для підготовки співробітників до протидії незаконному переміщенню товарів у районах здійснення операції об'єднаних сил на сході України / В. В. Чмелюк, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Бондарчук // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 7–25.
94. Чмелюк В. В. Бойовий хортинг як чинник навчання і професійної підготовки курсантів закладів вищої освіти правоохоронної спрямованості / В. В. Чмелюк, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Бондарчук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 8–23.
95. Шаповалов Б. Б. Перспективи розвитку бойового хортингу як засобу підготовки військовослужбовців правоохоронних органів військової структури до дій з ризиком для життя та здоров'я / Б. Б. Шаповалов, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 315–322.
96. Bukhtiyarov, O. A., Yeromenko, E. A., Butok, O. V., Yeromenko, V. E. (2018). *Boyovyi khortyng – systema natsionalno-patriotichnoho vykhovannia ditey ta molodi* [Combat horting is a system of national-patriotic education of children and youth]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu*. Issue 9 (pp. 61–70). Kyiv: Palyvoda A. V.
97. Gryshchuk, V. L., Yeromenko, E. A., Bukhtiyarov, O. A. (2020). *Boyovyi khortyng yak zasib profesiyno-prykladnoi pidgotovky pravookhorontsiv do vykonannia sluzhbovo-boyovykh zavdan z protydii kontrabandi u rayonakh zdiysnennia Operatsii obyednanykh syl* [Combat horting as a means of professional and applied training of law enforcement officers to perform combat missions to combat smuggling in the areas of the Joint Forces Operation]. *Protydiya Nezakonnomu peremishchenniu tovariv v rayonakh zdiysnennia Operatsii obyednanykh syl : tezy dop. nauk.-prakt. seminaru (15 travnia 2020 roku)*. Irpin. Universytet DFS Ukrainy. P. 59–73.
98. Bila, V. R., Yeromenko, E. A., Gryshchuk, V. L., Bukhtiyarov, O. A. (2019). *Boyovyi khortyng u program navchannia i profesiyno-prukladnoi pidgotovky kursantiv pravookhoronnykh spetsialnostei zakladiv vyshchoi osvity Ukrainy* [Combat horting in the program of training and professional and applied training of cadets of law enforcement specialties of higher education institutions of Ukraine]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu*. Issue 11 (pp. 6–19). Kyiv: Palyvoda A. V.
99. Chmeliuk, V. V., Yeromenko, E. A., Bondarchuk, V. V. (2020). *Boyovyi khortyng u pidrozdilakh derzhavnoi mytnoi sluzhby dlia pidhotovky spivrobotnykiv do protydii nezakonnomu peremishchenniu tovariv u rayonakh zdiysnennia Operatsii obyednanykh syl na skhodi Ukrainy* [Combat horting in the units of the State Customs Service to prepare employees to combat the illegal movement of goods in the areas of the Joint Forces Operation in eastern Ukraine]. *Protydiya Nezakonnomu peremishchenniu tovariv v rayonakh zdiysnennia Operatsii obyednanykh syl : tezy dop. nauk.-prakt. seminaru (15 travnia 2020 roku)*. Irpin. Universytet DFS Ukrainy. P. 7–25.

ПАТРІОТИЧНО-ОРІЄНТОВАНА ДІЯЛЬНІСТЬ БОЙОВОГО ХОРТИНГУ ЯК РЕЗУЛЬТАТ ПРИВЛАСНЕННЯ ВСІХ ВИДІВ СОЦІАЛЬНОГО ДОСВІДУ

**Кольченко А. П.,
Єрмоєнко Е. А.**

Університет ДФС України, м. Ірпінь

Бабурнич С. А.

Дніпропетровська обласна федерація бойового хортингу, м. Дніпро

Актуальність наукового дослідження. Навчально-пізнавальна, трудова, художня, спортивна, ціннісно-орієнтовна, громадська діяльність – це змістовне поле соціального досвіду, який засвоює, освоює і привласнює зростаюча особистість [1–12; 18–29].

Вехтєв Валерій Валерійович	президент Кіровоградської обласної федерації бойового хортингу, майстер спорту України з хортингу, учасник бойових дій
Ганчева Владислава Ігорівна	співробітник відділу наукового та навчально-методичного забезпечення змісту позашкільної освіти та виховної роботи ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» Міністерства освіти і науки України
Гарбовський Леонід Антонович	доцент кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, кандидат юридичних наук, доцент
Гречаний Олександр Миколайович	учитель-методист фізичної культури Київської інженерної гімназії, перший віце-президент Національної федерації бойового хортингу України, майстер спорту України з хортингу
Грищук Віктор Леонідович	кандидат юридичних наук, начальник кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, підполковник податкової міліції, майстер спорту України з хортингу, учасник бойових дій
Дервянко Вікторія Василівна	завідуючий сектором наукового та навчально-методичного забезпечення змісту суспільної, громадської та технологічної освіти ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» Міністерства освіти і науки України, майстер спорту України з хортингу
Деркач Оксана Вікторівна	провідний фахівець кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України
Єрмоєнко Вероніка Едуардівна	майстер спорту України з хортингу, студентка Національного медичного університету імені О. О. Богомольця та військової кафедри Всеукраїнської військової медичної академії, студентка Навчально-наукового інституту спеціальної фізичної і бойової підготовки та реабілітації Університету державної фіскальної служби України, член національної збірної команди України з хортингу, чемпіонка України з хортингу.
Єрмоєнко Едуард Анатолійович	кандидат педагогічних наук, професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, член кафедри ЮНЕСКО «Превентивна освіта і соціальна політика», Заслужений працівник фізичної культури і спорту України, майстер спорту України міжнародного класу, Заслужений тренер України, президент Всесвітньої федерації бойового хортингу, учасник бойових дій
Зверєв Антон Віталійович	інспектор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету ДФС України, майстер спорту України, капітан податкової міліції

Ільницький Іван Романович	лікар вищої категорії, віце-президент Національної федерації бойового хортингу України, майстер бойового хортингу, інструктор
Карасевич Сергій Анатолійович	президент Київської обласної федерації бойового хортингу, учитель фізичної культури і захисту України загальноосвітньої школи № 169 м. Києва, майстер спорту України з хортингу
Кіблицький Руслан Валерійович	президент Київської міської федерації бойового хортингу, лікар швидкої медичної допомоги м. Києва, майстер спорту України з хортингу
Коломоєць Галина Анатоліївна	науковий співробітник відділу цифрової освіти та ІКТ ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України, майстер спорту України з хортингу, керівник Всеукраїнського проекту «Розвиток соціальної згуртованості суб'єктів освітнього процесу»
Колос Микола Анатолійович	завідувач кафедри фізичного виховання, спорту та здоров'я людини, кандидат наук з фіз. вих. та спорту, доцент, Заслужений тренер України з хортингу, майстер спорту України з хортингу
Кольченко Анастасія Павлівна	старший інспектор з особливих доручень кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, підполковник податкової міліції
Кузора Іван Васильович	старший викладач Київського університету імені Бориса Грінченка, президент Федерації військово-патріотичного хортингу України, майстер спорту України з хортингу
Кукушкін Костянтин Миколайович	головний спеціаліст відділу з питань державної служби, професійного навчання та урядових нагород Департаменту кадрового забезпечення Секретаріату Кабінету Міністрів України, учасник бойових дій
Литвиненко Андрій Миколайович	доцент кафедри фізичного виховання та спорту Харківського національного університету радіоелектроніки, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, перший віце-президент Харківської обласної федерації бойового хортингу
Ляховець Олеся Олександрівна	кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри дошкільної освіти Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького
Мухін Олександр Анатолійович	інспектор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Університету ДФС України, лейтенант податкової міліції, майстер спорту України з хортингу
Оржеховська Валентина Михайлівна	доктор педагогічних наук, професор кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи, Університету Григорія Сковороди в Переяславі, кандидат у майстри спорту України з хортингу
Остапенко Олександр Іванович	завідувач лабораторії фізичного розвитку та здорового способу життя Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України, кандидат у майстри спорту України з хортингу
Параниця Сергій Павлович	професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Університету ДФС України, кандидат юридичних наук, доцент, кандидат юридичних наук, учасник бойових дій

Полторацький Сергій Сергійович	начальник медичної служби Міністерства оборони України, президент Національної федерації військово-прикладного хортингу України, майстер спорту України з хортингу
Рамазанова Уляна Василівна	старший інспектор з особливих доручень відділу спеціалізованої та професійної підготовки фахівців з фінансових розслідувань Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, підполковник податкової міліції
Рудей Дмитро Юрійович	директор Київської інженерної гімназії, учитель-методист
Сидоренко Олексій Миколайович	кандидат економічних наук, начальник навчального відділу Університету державної фіскальної служби України, кандидат у майстри спорту України з хортингу
Степура Тетяна Миколаївна	провідний фахівець Навчально-наукового інституту спеціальної фізичної і бойової підготовки та реабілітації Університету державної фіскальної служби України, кандидат у майстри спорту України з хортингу
Тимчик Микола Валерійович	кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри футболу Національного педагогічного університету імені Миколи Драгоманова, науковий співробітник лабораторії фізичного розвитку та здорового способу життя Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України, майстер спорту України з хортингу
Тішин Андрій Володимирович	старший викладач кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, майстер бойового хортингу
Федорченко Тетяна Євгенівна	доктор педагогічних наук, професор, старший науковий співробітник, головний науковий співробітник Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України, кандидат у майстри спорту України з хортингу
Чмелюк Василь Васильович	кандидат юридичних наук, проректор з питань підготовки кадрів податкової міліції – начальник Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, полковник податкової міліції, учасник бойових дій
Шаповалов Борис Борисович	кандидат психологічних наук, доцент, президент Міжнародної федерації поліцейського хортингу, президент Федерації поліцейського хортингу України, віце-президент Національної федерації бойового хортингу України

Наукове видання

БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

(українською, російською та англійською мовами)

*Матеріали міжнародної
науково-практичної конференції*

14-15 липня 2020 р., м. Ірпінь, Університет ДФС України

Частина 2

Колектив авторів
Друкується в авторській редакції

Упорядник: Е. А. Єрмоменко

Підписано до друку 29.08.2020 р.
Формат 84x108/16
Умов. друк. арк. 91,56

Папір офсетний
Друк офсетний
Гарнітура Times

Зам. № 0238
Наклад 50 пр.

Підготовлено до друку Видавничо-поліграфічним центром Університету ДФС України.
08205, вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, Київська область, Україна.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції (серія ДК № 5104 від 20.05.2016 р.)

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
ФАКУЛЬТЕТ ПІДГОТОВКИ, ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
ПРАЦІВНИКІВ ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ
КАФЕДРА СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ТА ОРГАНІЗАЦІЇ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ